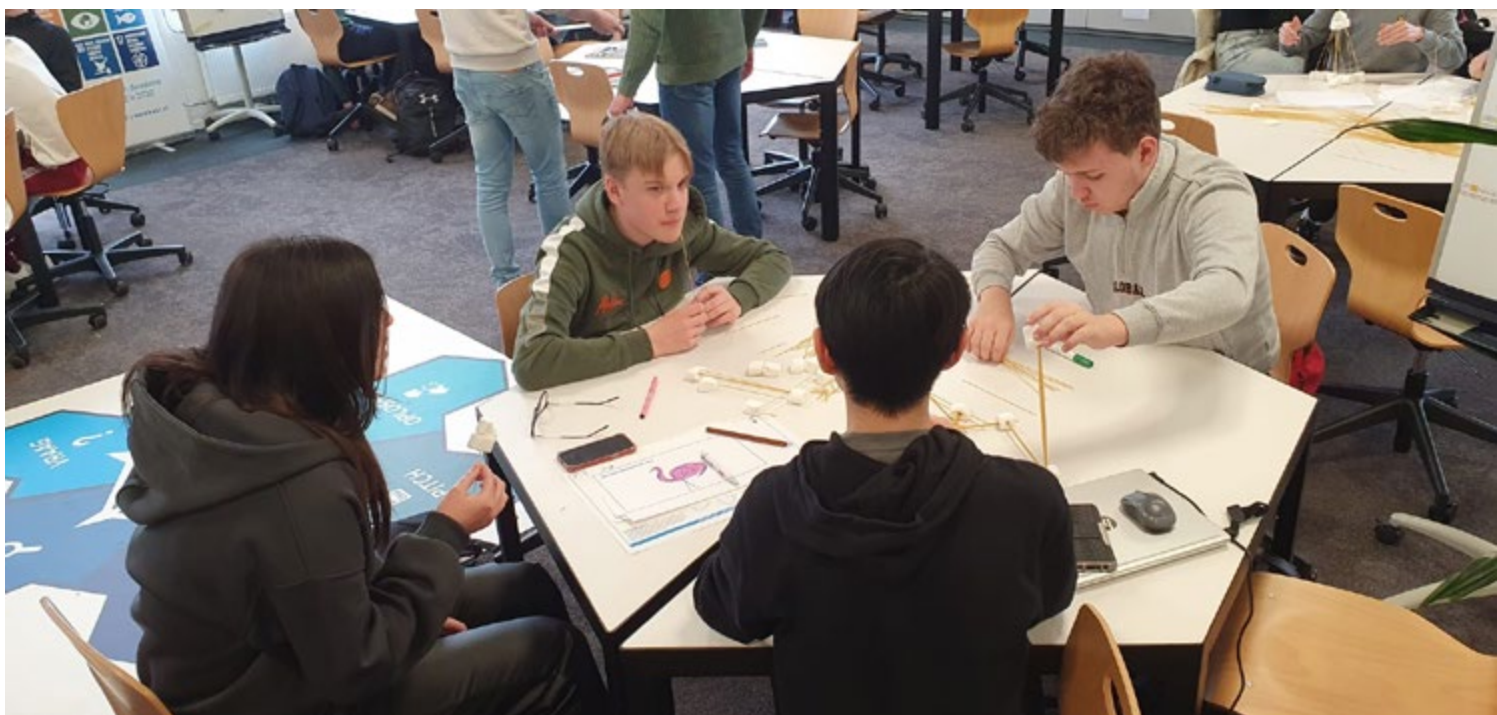




MBO-STUDENTEN VOORBEREIDEN OP EEN
TOEKOMST VOL VERANDERING EN COMPLEXITEIT

Interdisciplinair onderwijs: inzichten uit Het Talent Atelier

Hoe bereiden we mbo-studenten voor op een toekomst vol verandering en complexiteit? Steeds vaker zoeken scholen het antwoord in interdisciplinaire leeromgevingen: plekken waar studenten leren samenwerken over de grenzen van hun eigen vakgebied heen. Het Talent Atelier (HTA) van het Koning Willem I College is daar een inspirerend voorbeeld van. Al jaren biedt HTA een innovatieve leerpraktijk en in 2023 werd het bekroond met de Nederlandse Onderwijspremie. Maar wat maakt deze leeromgeving zo krachtig? Een recent onderzoek van de HAN brengt in kaart welke onderwijskundige grondslag en dynamieken hieraan ten grondslag liggen, wat deze leeromgeving zo effectief maakt én waar de uitdagingen liggen. **ILSE OUWENS, LOTTE BUS, HASKE VAN VLOKHOVEN** | ONDERZOEKERS: LOTTE BUS, HASKE VAN VLOKHOVEN HAN, LECTORAAT RESPONSIEF BEROEPSONDERWIJS

LEREN OVER DE GRENZEN VAN JE VAKGEBIED

Als je HTA binnenstapt dan lijkt het in eerste instantie een vrolijke drukte. Je ziet in een grote ruimte ongeveer 12 groepjes studenten, je ziet whiteboards met planningen erop en op elke tafel een 'groepsmandje' met allerlei spullen. Wat is hier gaande? In HTA werken studenten van verschillende oplei-

dingen, van uiterlijke verzorging tot sociaal werk, van techniek tot design, samen aan opdrachten van echte opdrachtgevers uit de regio. Zo kan het kan zijn dan een groepje een hangende tuin ontwerpt en een ander groepje bezig is met het ontwerpen van duurzame broodtrommels. Alle vraagstukken doen een beroep op vaardigheden zoals onderzoeken, ontwerpen, creativiteit en

presenteren. Om studenten houvast te bieden, werken zij volgens het ICE-model (zie figuur 1). Aan de hand van dit model leren studenten tevens om te gaan met onzekerheid. Juist dat laatste blijkt belangrijk. Haske van Vlokhoven, onderzoeker, licht toe: 'Wat HTA heel goed doet, is dat ze een gestructureerde aanpak hebben waardoor studenten houvast hebben in het proces. Een mooie uitspraak



FOTO'S: HTA



Figuur 1. Het ICE-model

Het ICE-model is een stappenplan en biedt de studenten structuur.

Uit: Van der Schans (2015)

van een docent vond ik: 'Het is voor mij geslaagd als een student weet wat hij moet gaan doen als hij niet weet wat hij moet gaan doen'. Als docent moet je het interessant vinden om studenten juist hierin te ondersteunen.' Interdisciplinair leren in HTA draait niet om het vinden van kant-en-klare antwoorden, maar vooral om het proces. Om het leren zelf. En dat vraagt van studenten,

begeleiders en opdrachtgevers een andere mindset.

DE ONDERWIJSKUNDIGE VISIE VANUIT DE PRAKTIJK OPBOUWEN

De eerste stap in het onderzoek van de HAN was het expliciteren van de onderliggende onderwijskundige visie. Het bijzondere is dat HTA niet is ontworpen op een tekentafel met een vooraf bepaald statisch didactisch ontwerp; de leeromgeving is organisch doorgegroeid. Voor de onderzoekers ligt hier ook de kracht van HTA: het concept blijven doorontwikkelen door te kijken naar wat er al werkt in de praktijk, en waarom. Zo wordt de praktijk bottom-up opgebouwd en voegt de theorie zich naar de praktijk in plaats van andersom.

In HTA herkennen de onderzoekers de kenmerken van 'integrative pedagogie' (Tynjälä & Gijbels, 2012). Dit model stelt dat je leren en ontwikkelen in samenhang moet zien; dat een leeromgeving het krachtigst is wanneer vier soorten kennis samenkomen: feitenkennis, ervaringskennis, zelfregulatieve kennis en sociaal-culturele kennis. Je werkt dus niet in het ene vak aan feitenkennis, en in het andere aan ervaring op doen

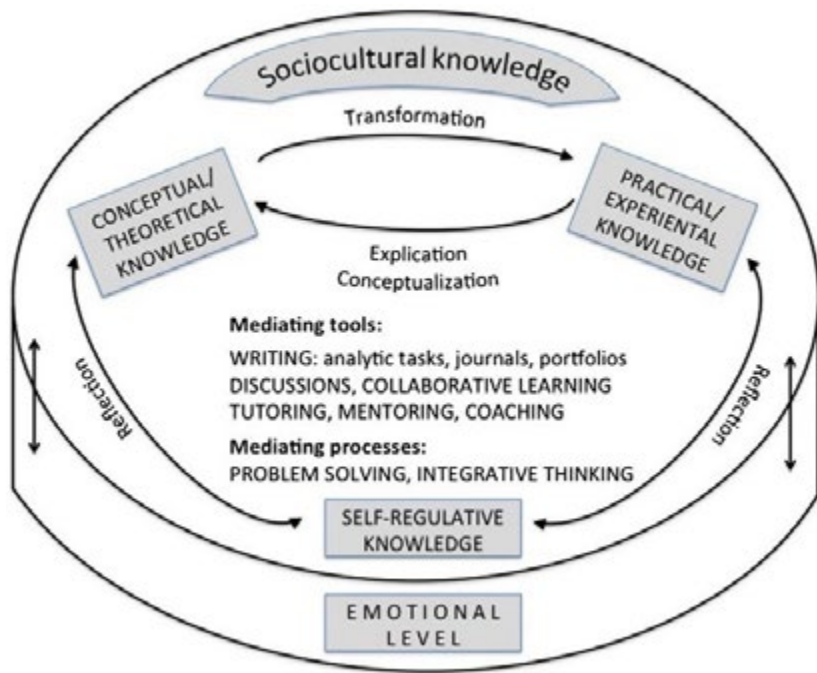
of aan reflectie. Nee, je integreert juist al deze vormen van kennis in één leeromgeving. Onderzoeker Lotte Bus: "Wat ik zo krachtig vind aan dit model, is dat het tegelijk heel eenvoudig én scherp is. Die vier elementen beschrijven precies waar

IN HTA VOLGT DE THEORIE DE PRAKTIJK

het om draait in samenhangend leren en ontwikkelen. Ze geven je taal om het gesprek met elkaar te voeren: wat gebeurt er nu eigenlijk in de praktijk? Welke elementen vinden wij belangrijk?'

LEER EN ONTWIKKELPROCESSEN ONTLOKKEN

In HTA zie je hoe integrative pedagogie in de praktijk werkt. De onderzoekers brachten voor deze context in kaart wat de werkende elementen zijn van HTA. Van Vlokhoven: 'Om leren en ontwikkelen in samenhang gestalte te geven heb je als docent de opdracht om leer- en ontwikkel- »



Figuur 2. The Integrative Pedagogy model (Tynjälä, 2012, modified from Tynjälä, 2008; Tynjälä & Gijbels, 2012).



Het ontlocken van leerprocessen in HTA gebeurt vanuit verschillende vertrekpunten:

1. Omgaan met niet-weten

Studenten ervaren dat er geen vast pad is. Ze leren hoe ze kunnen omgaan met onzekerheid. Ze leren hoe ze daarin hun eigen richting kunnen vinden.

2. Creativiteit

Problemen zijn complex en vragen om nieuwe oplossingen. Creativiteit ontstaat door het combineren van perspectieven.

3. Interdisciplinair samenwerken

Door samen te werken met studenten van andere opleidingen ontstaan nieuwe inzichten én botsingen. Juist in die frictie zit veel leerpotentieel.

processen te ontlocken. In Het Talent Atelier gebruiken docenten hier elementen van creativiteit, innovatie en ondernemerschap bij.

KRACHT EN KWETSBAARHEID VAN HET HTA

In het onderzoek is ook gekeken naar de dynamieken die het HTA kenmer-

ken. Want, wat maakt dat HTA zo succesvol is? Bus: 'De dynamieken die we hebben gevonden geven de kracht aan van HTA, maar tegelijk ook de kwetsbaarheid. Je ziet dat het geen kant- en klaar recept is. Je kunt niet 'copy paste' doen en denken dat het dan wel gaat lopen. Het is de kracht van het team en de bestuurlijke borging die samen ervoor zorgen dat het werkt.'

Deze vier dynamieken kenmerken Het Talent Atelier.

1. De samenwerking met externe opdrachtgevers.

Het Talent Atelier werkt met echte opdrachten van opdrachtgevers in de regio. De aard en kwaliteit van de opdrachten en de opdrachtgevers bepalen in sterke mate de betrokkenheid van studenten. Sommige opdrachtgevers zien hun deelname vooral als maatschappelijke bijdrage, terwijl anderen duidelijke verwachtingen hebben van het eindresultaat. De leeromgeving is hiermee afhankelijk van de beschikbaarheid en betrokkenheid van externe partners.

2. De coach maakt het verschil

Een belangrijke dynamiek is het profiel van de coach. Opleidingen die meedoen aan HTA, leveren niet alleen studenten, maar ook docenten die als coach meedraaien in het traject. Deze coaches spelen een cruciale rol in het begeleiden van interdisciplinaire teams. Hun houding, vaardigheden en enthousiasme bepalen in sterke mate hoe studenten het leren ervaren. Van Vlokhoven: 'Effectieve coaches stellen dus niet alleen de juiste vragen, maar helpen studenten ook te begrijpen *waarom* ze doen wat ze doen, ze 'ondertitelen' het leren.'

3. Beoordeling: spanning tussen proces en product

Een derde dynamiek draait om de beoordeling. HTA heeft ervoor gekozen om dit borgen via het

COACHES
ONDERTITELLEN HET
LEREN



FOTO: HANNIE VERHOEVEN

IN HTA ZIE JE HOE INTEGRATIVE PEDAGOGY IN DE PRAKTIJK WERKT

keuzedeel Lean & Creatief. Studenten worden niet beoordeeld op het eindproduct, maar op het proces passende bij de omschrijving van de kerntaak: lean en creatief innoveren. Dit roept ook discussie op. Sommige studenten missen erkenning voor het resultaat van hun werk. Maar ook opdrachtgevers begrijpen niet altijd deze insteek. Deze spanning vraagt om een voortdurend gesprek binnen en tussen opleidingen: hoe doe je recht aan zowel het leerproces als de professionele kwaliteit van wat studenten opleveren?

4. Regionale inbedding en strategische inzet

De regionale context waarin HTA opereert is een vierde dynamiek die we willen benoemen. De leeromgeving staat niet op zichzelf, maar is

nauw verbonden met bredere strategische doelen van het Koning Willem I College en de regio. De bestuurlijke verankering, bijvoorbeeld via de koppeling aan de Global Goals en het principe dat *alle* studenten een interdisciplinaire ervaring moeten opdoen, geeft richting en stabiliteit aan de doorontwikkeling en implementatie van HTA. Op dit moment wordt HTA bijvoorbeeld ook ingezet om doorlopende leerlijnen met het voortgezet onderwijs te versterken; scholieren van voortgezet onderwijs doen korte projecten in HTA en maken zo kennis met interdisciplinair werken. ■

DE AUTEURS ZIJN ONDERZOEKERS BIJ HET LECTORAAT RESPONSIEF BEROEPSONDERWIJS VAN DE HAN. DIT LECTORAAT HOUDT ZICH BEZIG MET TOEKOMSTBESTENDIG BEROEPSONDERWIJS, ONDERWIJS DAT PROACTIEF INSPEELT OP NIEUWE (MAATSCHAPPELIJKE) WENSEN EN MOGELIJKHEDEN. ZODAT DE STUDENTEN DIE DAT ONDERWIJS VOLGEN ZICH ONTWIKKELEN TOT WENDBARE EN INNOVATIEVE PROFESSIONALS. ZIJ RICHTEN ZICH IN HUN ONDERZOEK OP THEMA'S ZOALS WERKPLEKLEREN, TRANSDISCIPLINAIR SAMEN-

Onderzoeksaanpak: participatief en doorleefd

Het onderzoeksteam koos voor een participatieve aanpak, waarbij zij zich actief onderdompelden in de dagelijkse praktijk van HTA. Ze observeerden, liepen mee met studententeams, woonden coachingssessies bij en volgden zelf de training die ook HTA-coaches krijgen. Daarnaast interviewden ze studenten, docenten, opdrachtgevers, directeurs en initiatiefnemers van het eerste uur.

Referenties

- > Hoeve, A., Nieuwenhuis, L., Verhoef, M. & Van der Werf, W. (2021). *Prepareren voor innoveren. Open eind leeromgevingen als hefboom voor toekomstbestendig beroepsonderwijs*. HAN University of Applied Sciences
- > Rens, M. & Lans, T. (2023). *Leren en ontwikkelen op de grens van onderwijs en werkveld: een overzichtsstudie naar specifieke verschijningsvormen, leeropbrengsten en condities*. 's Hertogenbosch, Expertisecentrum beroepsonderwijs.
- > Tynjälä, P., & Gijbels, D. (2012). *Changing world: Changing pedagogy*. In *Transitions and transformations in learning and education* (pp. 205-222). Dordrecht: Springer Netherlands.
- > Van der Schans, H. (2015). *iDNA: duurzaam leren innoveren (2e editie)*. Uitgeverij Thema.

WERKEN EN BEROEPSGERICHTE DIDACTIEK.

- ONDERZOEKERS HAN: LOTTE BUS (LOTTE.BUS@HAN.NL) & HASKE VAN VLOKHOVEN (HASKE.VANVLOKHOVEN@HAN.NL)
- KONING WILLEM I COLLEGE: TARA DIELISSSEN (T.DIELISSEN@KW1C.NL) & BERT VERHOEVEN (B.VERHOEVEN@KW1C.NL)